

בבא מציעא ב'

משנה

שנים אוחזין בטלית כ"א או אני מצאתיה וכולה שלי
שנים אוחזין בטלית כ"א או אני מצאתיה וכולה שלי
זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו
זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי, ומודה בכך שחציה השני היא של חברו
האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים, והאומר חציה שלי
ישבע שאין לו בה פחות מרביע. זה נוטל שלשה חלקים, וזה נוטל רביע.

היו שנים רוכבים על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג. זה אומר כולה
שלי וזה אומר כולה שלי. זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, וזה ישבע שאין
לו בה פחות מחציה, ויחלוקו. בזמן שהן מודים או שיש להן עדים יחלוקו בלא
שבועה, המגביה מציאה לחברו קנה חברו.

גמרא

זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי אבל בראיה לא קנה
שואלת הגמרא, מדוע צריך לשנות במשנה שני
דברים. זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה,
זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי, מדוע המשנה לא מונה אחד מהם?
מבארת הגמרא, שבמשנה שנינו דבר אחד, זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי,
וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי. שואלת הגמרא, מדוע התנא לא שנה זה אומר
אני מצאתיה, ואנו נדע ממילא שהוא טוען שכולה שלו? עונה הגמרא, אם התנא
היה שונה אני מצאתיה, היינו אומרים שכוונתו במה שאמר מצאתיה שראה את
המציאה, ובראיה בלבד קנה. והתנא אומר כולה שלי, ללמד שאינו קונה את
המציאה בראיה בלבד.

"ומצאת" של הכתוב הוא כשבאה
לידו ובלשון בנ"א הוא ראיתה
שואלת הגמרא, האם אפשר לומר שמצאתיה היא
ראיתה, הרי רבנאי אמר שבכתוב "ומצאתה"
משמע שבאה לידו? עונה הגמרא, שהכתוב בפסוק "ומצאתה" משמע שבא לידו.
אבל התנא נוקט את לשון בני האדם, ומשאדם רואה את המציאה הוא אומר
מצאתיה, ואף על גב שלא באה לידו הוא סבור שקנאה. שואלת הגמרא, ושהתנא
יכתוב רק 'כולה שלי' ולא יכתוב 'אני מצאתיה'? עונה הגמרא, שאם היה כותב
כך, היינו אומרים שבכל פעם שהיה כתוב שהמוצא מציאה קנאה, היינו אומרים
שהכוונה שקנאה בראיה, לכן התנא אומר גם מצאתיה וגם כולה שלי, ומהיתור
משמיע שאינו קונה בראיה.

שואלת הגמרא, האם אפשר לומר ששנינו במשנה דבר אחד? והרי שנינו במשנה,

זה אומר אני מצאתיה, וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי, וזה אומר כולה שלי? אמר רב פפא, ויש אומרים רב שימי בר אשי, ויש אומרים שאמרה כדי, הרישא של המשנה היא במציאה, בשנים שכל אחד מהם טוען שהוא זכה במציאה. והסיפא במקח וממכר, כל אחד מהם אומר קניתי אותה מפלוני.

התנא צריך להשמיע שישבעו וצריכים להשמיע את הדין בשניהם. מפני שאם המשנה גם במציאה וגם במקח וממכר היתה אומרת את הדין במציאה, היינו אומרים שחכמים

הטילו עליו שבועה במציאה כדי שיודה, משום שהוא מורה היתר כיון שחברו לא חסר דבר. אבל במקח וממכר שאי אפשר לומר כך, לא הטילו עליו שבועה. ואם המשנה היתה אומרת את הדין במקח וממכר, היינו אומרים ששם הוא מורה היתר מפני שהוא אומר, שנינו נתנו למוכר דמים, וכיון שאני זקוק לה אקחנה, וחברי יטרח ויקנה תלית אחרת. אבל במציאה שאי אפשר לומר כך, לא הטילו עליו שבועה.

שואלת הגמרא, שבמקח וממכר נשאל את המוכר ממני המוכר קיבל את המעות? עונה הגמרא, שהמוכר קיבל משניהם מעות, מאחד מדעתו ומאחד בעל כרחו. ואין אנו יודעים למי הוא הסכים למכור אותו ולמי לא הסכים.

אפשר שהמשנה בבן ננס מפני אומרת הגמרא, משמע שמשנתנו סוברת שמחייבים שבועה על אף שודאי שאחד מהם משקר, וזה שלא

כשיטת בן ננס. ששנינו במסכת שבועות, בחנוני נאמן על פנקסו ואם אין בעל הבית מאמין לו שנתן אוכל לפועלים, חכמים אומרים החנוני נשבע שנתן לפועלים והפועלים נשבעים שלא קיבלו ושניהם גובים מבעל הבית. ובן ננס אומר, הרי באופן זה אלו ואלו באים לידי שבועת שוא? אלא שניהם לוקחים בלא שבועה. דוחה הגמרא, שהמשנה יכולה לסבור גם כבן ננס. מפני שכאן יתכן שאין שבועת שוא כששניהם הגביהו את המציאה ביחד, ובמקח וממכר יתכן שהמוכר התרצה לשניהם.

האם המשנה אינה כסומכוס שאין ממון המוטל בספק חולקים בלא שבועה שאומרת שיחלוקו בשבועה, אינה כסומכוס.

ששנינו, שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה, ואין יודעים אם נגחה אחרי שילדה, ואינו חייב לשלם עבור העובר המת. או שנגחה לפני שילדה והעובר מת מחמת הנגיחה, סומכוס אומר 'ממון המוטל בספק חולקים' בלא שבועה. שואלת הגמרא, אם המשנה אינה כסומכוס אלא כחכמים, הרי חכמים אומרים 'המוציא מחברו עליו הראיה'. ואם אין ראיה לא מוציאים מידי המוחזק. וכיצד המשנה אומרת שיחלוקו בשבועה? עונה הגמרא, שהמשנה כחכמים שאומרים שם המוציא מחברו עליו הראיה, כשאין שניהם תופסים. אבל כששניהם מוחזקים,

יחלוקו בשבועה.

לסומכוס בממון המוטל בספק חולקים בלא אבל אין לומר שהמשנה היא כסומכוס, שבועה בשמא ושמא ולא בברי וברי שהרי אם במקרה שאין שניהם מוחזקים סובר סומכוס שיחלוקו בלא שבועה, כל שכן שכששניהם מוחזקים יחלוקו בלא שבועה. ומכל מקום דוחה הגמרא, שיתכן לומר שהמשנה כסומכוס. אלא שסומכוס אומר ממון המוטל בספק חולקים בלא שבועה, כשבכל אחד מהם טוען שמא. אבל כששניהם טוענים טענת ברי גם הוא מודה שחולקים בשבועה. שואלת הגמרא, ומה נאמר לרבה בר רב הונא הסובר שסומכוס אמר ש'ממון המוטל בספק חולקים' בלא שבועה גם כששניהם טוענים טענת ברי? עונה הגמרא, הוא יתריך שכל מה שסובר סומכוס, הוא רק היכן כשיש 'דררא דממונא' חסרון ממון, אבל לא כשאין 'דררא דממונא'.

מפני שאם אמר שחולקים בלא שבועה שואלת הגמרא, אם סומכוס אומר 'ממון המוטל כשיש דררא דממונא כ"ש כשאין בספק חולקים' בלא שבועה כשיש 'דררא דממונא', יש חסרון ממון לכל אחד מהם. ויש לומר שכולו של זה וכולו של זה, או שכולו של זה, או שכולו של זה. ואם יפרע שלא כדין המזיק יחסר ממון, ואם נפטרו שלא כדין הניזק יחסר ממון. כל שכן כאן שאפשר לומר שהיא של שניהם ואין 'דררא דממונא', חסרון ממון לאחד מהם. כל שכן שיחלוקו בלא שבועה! . אלא אפילו אם המשנה היא כסומכוס, יש לומר שהטעם לשבועה זו כפי שאמר רבי יוחנן שהיא תקנת חכמים, שלא ילך כל אחד ויתפוס טליתו של חברו ויאמר, שלי היא.